

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 14. novembra 2024 • Leto 34, št. 46

ANDOVSKO DRUŠTVO VABI GOSTE V NOVE APARTMAJE

S SESTRAMA PO JAKOBOVI PAUTI
stran 3

KAK FTIČ SEM JE DOLASKLŪKO
stran 8

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

Andovsko društvo vabi goste v nove apartmaje

Monošter je bil 9. novembra še v poznopoldanskih urah ovit v meglo. Ko pa smo med vožnjo proti Andovcem prispele do Števanovcev, je kar naenkrat posijalo jesensko sonce. To lahko razumemo kot naključen naravni pojav, lahko pa tudi kot simbol optimizma članov Porabskega kulturnega in turističnega društva v najmanjši porabski vasi, ki so se takrat že zbirali na dvorišču okrog Porabske domačije.

Pred kratkim je bila namreč dokončana gradnja Apartmajev Triglav, ki jo je prek Razvojnega programa Slovenskega Porabja madžarska vlada podprla s sredstvi v višini 154,68 milijona forintov, nato pa še državni sekretariat za cerkvene in narodnostne odnose z nadaljnjimi 14 milijoni.

Predsednik društva Karel Holec je ob slavnostni predaji uvodoma povedal, da leta 2007 ustanovljena organizacija sprva ni imela niti lastnih prostorov. Postopoma pa si je združenje pridobilo in samo obnovilo današnjo Porabsko domačijo, ob njej pa postavilo simbol slovenstva, Mali Triglav. Za podporo pri gradnji novih apartmajev se je predsednik zahvalil prisotnima madžarskima državnima sekretarjema Gáborju Mayerju in Miklósu Soltészu, slovenski parlamentarni zagovornici Eriki Koleč Kiss, predsednici Zveze Slovencev na Madžarskem Andrei Kovács, za strokovno pomoč direktorju EZTS MURABA Bálintu Pappu, za podporo društvu pa uradu vlade Republike Slovenije v zamejstvu in po svetu, še posebej državni sekretarki Vesni Humar. Na koncu nagovora je Karel Holec dejal, da bodo apartmaji ob Malem Triglavu omogočali počitek, podoben zavetiščem ob poti na vrh Triglava.

Vesna Humar se je spominjala, kako so v Sloveniji pred dvajsetimi leti, ko se je domača nogometna reprezentanca prvič uvrstila na evropsko prven-

stvo, peli Slovenija gre naprej. Kot je poudarila, danes Porabje gre naprej. To zagotavlja odlično sodelovanje med slovensko in madžarsko vlado, obe namreč posvečata po-

Nova zgradba na dvorišču okoli Porabske domačije vsebuje štiri apartmaje s kuhinjo in kopalnico. Načrtovanje in gradnjo so večimoma izvedli domači strokovnjaki.

sebno pozornost razvoju tega malega območja. Odločevalci pa naj bi bili le navijači, zmage dosega porabska skupnost sama, pogosto s prostovoljnimi delom za prihodnost. Državna sekretarka je opozorila na nedavno potrditev razvojnega programa za Prekmurje, v nekaj mesecih pa naj bi bil potrjen tudi novi gospodarski program za Porabje za obdobje 2025–2028. Ob tem je prepričana, da bodo k srečnemu koncu pripeljali tudi slovensko-madžarski skupni finančni sklad.

Državni sekretar na madžarskem ministrstvu za javno upravo in regionalni razvoj Gábor Mayer je poudaril, da je razvoj slovenskega Porabja pomemben program madžarske politike za regionalni razvoj, pri čemer se usklajujejo gospodarski, turistični in narodnostni vidiki. Govornik je strnil rezultate Razvojnega programa slovenskega Porabja: med letoma 2020 in 2024 je v pokrajino prišlo 898 milijonov forintov razvojnih sredstev. V vsakem slovenskem naselju na Madžarskem je nastal po en velik projekt, ob tem pa tudi številni manjši dosežki. O tokrat dokončani apartmajski

hiši je povedal, da je bila zgrajena v skladu z arhitekturnim izročilom pokrajine in bo prav gotovo prispevala k ohranitvi prebivalstva v Porabju. Najavil je tudi razpis v višini 178 mili-

jonov forintov za male kmetovalce še v tem letu, ki jih lahko namenijo za naložbe in razvoj svojih izdelkov.

Državni sekretar za cerkve-

Apartmentje Triglav bo varoval tudi blagoslov markovsko-porabskega župnika Dejana Horvata, ki je predsedniku društva Karlu Holecu podaril križ.

ne in narodnostne odnose pri uradu predsednika vlade Miklós Soltész je uvodoma opozoril na dva pomembna dogodka v minulih dneh: na predsedniške volitve v ZDA in na srečanje predstavnikov narodnostne politike ob boku evropskega diplomatskega vrha v Budimpešti. Na slednjem se je po njegovih besedah pokazalo, da sta na področju varstva manjšin v Evropi po Južni Tirolski na drugem mestu prav Madžarska in Sloveni-

ja. Izpostavil je, da Madžarska skrbi tudi za svoje najmanjše skupnosti – kot je andovskih komaj 70 duš – in to ne le na simbolni ravni. Tako naj bi slovenska narodnost na Madžarskem v preteklih desetih letih prejela dobrih 5 milijard forintov podpore. Miklós Soltész je dejal, da kamor koli gre v Porabju, so rezultati vidni, vidno je, da so se podpore uporabile smiselno. Prepričan je, da bo v svetu kmalu zavladal mir in se bo skupna začeta pot lahko nadaljevala. Na pol obnovljena večfunkcijska zgradba v središču Andovcev bo v celoti končala, je dejal državni sekretar, porabske Slovence pa prosil, naj ohranijo svoj značilen arhitekturni slog tudi pri novogradnjah.

Dogodek v Andovcih so z zborovskimi priredbami porabskih ljudskih pesmi in slovenskimi avtorskimi skladbami popestrili člani Komornega

zbor Slovenke zveze iz Monoštra pod taktirko Tomaža Kuharja. Preden pa so si lahko navzoči tudi od znotraj ogledali nove apartmaje, je zgradbo blagoslovil markovski in porabski župnik Dejan Horvat. Pred tem pa je opozoril še na dva simbola: dvojni polkrožni motiv na vratih ga je spomnil na peščeno uro kot simbol minevajočega časa, pravokotna zasnova zgradbe pa mu je dala misliti, kako le-ta objema svoje goste. Po krajši molitvi je pred-

sedniku domačega društva izročil križ, ki bo stavbo varoval. »Izpolnila se je velika želja našega društva,« nam je v kasnejši izjavi dejal Karel Holec. »Kadar smo imeli kakšne programe, naši gostje nikjer niso mogli prespati. Po drugi strani pa bo naše društvo lahko imelo tudi dohodke in se samo vzdrževalo. Ne bo se nam treba zmeraj bati, ali nam kakšno podporo dodelijo ali pa ne.« Za polno obratovanje apartmajev so potrebna še nekatera dovoljenja, potem pa v zgradbi sredi narave čakajo počitka željne ljudi. »Marsikdo je že rekel, da bo naš prvi gost. Največ se jih je zanimalo iz Slovenije, od bližnje Murske Sobote vse do Ljubljane,« smo slišali.

Novi prostori ponujajo komfortno stopnjo apartmajev, s sobo, kopalnico in kuhinjo. Njihovo poimenovanje pa nikakor ni naključno. »Veliko sem razmišljal, vendar sem se vsakič vrnil k imenu Triglav. Kajti tukaj stoji Mali Triglav, od koder se vsako leto napotimo na veliki Triglav. Slovenci smo, naš simbol je Triglav. V Andovcih se vse vrti okoli Triglava,« je dejal Karel Holec.

In ne samo okoli Triglava, smo izvedeli. Vsak od štirih apartmajev bo namreč poimenovan po enem od slovenskih očakov, po najvišjih točkah Julijskih Alp, Kamniško-Savinjskih Alp, Karavank in Pohorja. Apartmaji Triglav bodo že kmalu pričakovali goste, ki jih privlačita lepota slovenskega Porabja in dobrosrčnost prebivalcev pokrajine.

(foto na 1. strani: Trak so prevezali predsednik Porabskega kulturnega in turističnega društva Karel Holec, državni sekretar Miklós Soltész, državna sekretarka Vesna Humar, županja Andovcev Kern Zoltánné in slovenska parlamentarna zagovornica Erika Koleč Kiss.)

*-dm-
Foto Silva Eöry*

Regina Vučko - Odrančanka iz Böltinec (2. tau)

S SESTRAMA PO JAKOBOVI PAUTI

Odrančanka Regina Kavaš, osterojmopisaliževpreminau-či novinaj, je vküper s svojim maužom Ignacom Vučkom z Gornje Bistrice držinsko gnezdo napravila v Böltincaj:

tažni ram, zatau je tau bole brž šlau. Malo po tistom ka se je narodila druga čerka Petra, smo se že preselili v nauvi ram. Sledkar sva te daubila ške sina Tadeja.»

Regina Vučko in njena družina

»Po tistom, ka sva se leta 1982 oženila, sva prva živela pri nas doma. V Odrancaj sva stela tudi svoj ram zozidati,

ali te je moj Naci najšo v novinaj razpis za parcele, stere so se v Böltincaj odavale. In eno sva te küpila in začnila na njoj zidati ram.«

Sogovornica pravi, ka se je v tistom cajti trikrat na den s piciklinom vozila iz Odranec v Böltince. Zidarom je vozila gesti in piti, pauleg toga jin je tudi sama pomagala, kelko je leko: »Te sam

že mejla prvo dejte, vej pa se je najstarejša čerka Tatjana rodila, gda smo ške v Odrancaj živeli. Morem prajti, ka so mi tak mama kak bratje in sestretudi dosta pomagali. Mama je küjala za težake, eden od bratov pa nam je posaudo ške kombi, s sterim smo te vozili material. Zozidali smo mon-

Po tistom, ka je neka cajta delala v soboški fabriki Mura, je Regina najšla delo v domanji vesnici, v ške eni tekstilni fab-

Ponosna babica z vnüki

riki, v Beltinki. Pauleg toga, ka je v fabriki delala kak sobolica, je po deli rada pekla tudi pogache, redila torte in pecivo, nej samo za žlato, liki tudi za druge lidi.»Odila sam tudi küjaj na gostüvanja. Moji šefici, steri sam po naročili torto spekla, sam eden den pravla, ka vidim, ka fabrika ne stoji

več dobro, ka nega dela. Pravla sam njoj, ka če do lidi vödejvali, naj mene prvo dajo, nej pa moje pajdašice, vej pa mo se ges že nekak znajšla, vej pa pečem pa rada delam na zemlej tö. Zdaj ške vidim té kejp pred sebov. Ona je torto držala v rokej in je pravla, ka mene dun nedo taposlali, vej pa sam ges trno flajsna delavka. In vseeno je te tak prišlo, ka so nas samo dva dni po tistom pauzvali, bilau nas je več kak 170, in nam povedali, ka mo ostali brez dela.«

In tak sta prva Ignac, te pa ške Regina, oba ostala brez služb: »Mauž je začno popravlati picikline pa tudi druge reči, vej pa pri rami nega stvari, stere

nej bi znau on popraviti. In te smo brodili, kakšno obrt bi ške meli. Ob pomauči brata Vaneka smo leta 1992 daubili en velki koteu, v sterom smo pripravljali parafin, iz steroga smo te redli svejče. Pomagala je cejla družina in tudi pajdaši. Gda sam leta 1997 sama ostala brez dela, sam gorodprla obrt Svečarstvo in izposoja svečanih oblek. V tom cajti sam bila na obiski v Ameriki in sam dobila idejo, ka bi v arendo davala zdavanjske in druge svečane ženske gvante, stere sam od tam prinesla. Deca so tau malo čudno gledlala, ges pa sam jim pravla, ka morejo tau sprejti. Na enoj strani se ženijo, na drugoj merajo. Gda ne odamo na enom konci, te mogauče bole na drugom. In tau je trpelo vse do leta 2010, gda sam obrt dozaprla. Do penzije sam mogla te ške malo počakati, do svojoga 65 leta, vej pa so mi delovnih lejt iz Amerike nej šteli cuj.«

Regina Vučko je po tistom, ka je prišla nazaj v Prekmurje, že večkrat obiskala žlato v Ameriki pa tudi oni radi pridejo v staro domovino: »Zdaj nas je

že več kak stau v držini, pa ške cuj se vsakšo leto narodi-jo nauvi. Tau leto sta bilej na malo dugšon obiski mojivi ameriški sestri Veronika in Elizabeta, sterivi sta nej prišli

Prejem blagoslova in spominske školjke ob prihodi pred katedralo v Santiago de Compostela v Španiji

samo na praznovanje mojoga 70. rojstnoga dneva, liki smo vse tri vküper šle na Camino, se pravi romarsko Jakobovo paut v Španiji.« Nej so preodile cejlo paut, liki okauli 120 kilometrov, ali tudi tau je bilau eno pravo doživetje. »Najstarejši vnükec, steri je

Člani velke Kavašove družine so se lani srečali v Filovcaj.

zdzaj star13 lejt, mi je pravo, gda sva se poslavlala, babica, lepše darilo za okraugli rojstni den si si nej mogla vöodabrati. Dva kedna smo odili naokauli. Obiskali smo tudi Lurd in Fatimo, mele smo šoferi in tudi gospaud župnik je biu z nami. Rejsan smo se meli trno lepau,« je ške cujdala sogovor-

nica, stera ma željo, ka gnauk tudi svojoga moža spravi na obisk v Ameriko.

In kakše so ške njene želje? »Mamo dva vükeca in tri vnükice pa vüпам, ka ške

kakši pride na svejt. Ponosna sam, ka so se vsi trge mlajši vözašaulivali. Zdaj že vsi živejo vsakši na svojom, fontoško pa je, ka naja z možom poštüjejo in pridejo večkrat na obisk. Ovak pa mam ške vsefele želje. S sestrami tudi planeramo, ka se drugo leto

pa dobimo, in tau na Havajaj,« je ške raztolmačila Regina Vučko, stera kak penzionistka prostovoljka rada odi na obiske k starejšim lidam. Sploy tisti, steri živejo sami, so trno radi, če jih što gorzišče.

Silva Eöry
Kejpi osebni arhiv
Regine Vučko

PREKMURJE

Boštjan Poklukar

Minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar je gorzisko Policijsko upravo Murska Sobotna, gé so ga prednji seznanili z varnostnimi izzivi in stanjom na obmejnem območji. Minister je pohvalo delo policajov, steri skrbijo tüdi za zagotavljanje varnosti na granicaj z Rovaško, Madžarsko in Avstrijo. Spregučo je tüdi o rasti spletnoga kriminala, steroga je sploj dosta v Prekmurji. »gé prejk različnih digitalnih shem in digitalnih obečevanj ponüjajo lidam senje, tau pa te na konci lidi spravi v viske finančne zgübe. Poklukar je pazuvo lidi, naj pazijo in večkrat preverijo, ali so ugodne ponudbe nej samo lažljiva obečenja.

Minister je gorzisko tüdi Dobrovnik, gé njemi je župan Marjan Kardinar predstavo občinske projekte in sodelovanje policije z lokalno skupnostjo. Poklukar je pohvalo trno dobro sodelovanje med slovensko policijo in lüstvom. »Dobro je, ka policaji, steri delajo na tom dvojezičnom območji, znajo tüdi vogrski gezik,« je ške izpostavo minister in spregučo tüdi o problemaj s prometno infrastrukturo v Prekmurji: »Na poštijaj, sploj lokalnij, se vozijo tüdi tovrnjaki, steri bi se mogli pelati po avtocesti. Tau je velki problem. Trbelo de vöminiti kategorizacijo enih poštij.« O tom de minister seznano tüdi odgovorne na Ministrstvu za infrastrukturo, steri naj bi poskrbeli, ka se vrejdvzemejo prometne poti in de se na té način zbaukušala prometna varnost.

Župan Kardinar se je ministri zahvalo za podporo in pohvalo tüdi mlade, steri se zanimajo za kariero v policiji.

Silva Eöry

PLETERŠNIKOVA ERBIJA

Na Cankovi so 16. oktobra predstavili »pouv« lajnskoga leta, kda je bila obletnica smrti lingvista Maksa Pleteršnika. Té pouv je zbornik Pleteršnikova dediščina (Pleteršnikova erbija), šteri ma dvajsti razprav.

Marko Jesenšek, Irena Stramljič Breznik pa Franci Just

Maks Pleteršnik se je narau-do 1840 v Pišecaj, nej daleč od Krškoga. Biu je lingvist, školnik pa slavist. Delo je v Maribori, Gorici, Celji, Trsti pa Lüblani. Mräu je 1923 v svojoj rojstnoj vesi. Njegvo najvejšo delo je velki slovenski rejčnik (szótár) Slovensko-nemški slovar, s šterim je delo dvanajset lejt. V té rejčnik je Pleteršnik vküppobrau reči cejloga slovenstva, ranč tak slovenske rejči z Vogrskoga tüj. Odkec pa jih je daubo? Pred Pleteršnikom je že eden drügi lingvist, Oroslav Caf (1814–1874) zbiro naše rejči pa je biu v vezi s siničkim Košičom ali Aleksandrom Terplanom v Püconcaj. Košič je k njemi poslo Ladislava Casarja z Sinika v Slovenske gorice, ka naj guči Cafi v domanjoj rejči.

Lajnsko leto so meli ranč na Cankovi slejdnji den Pleteršnikovoga simpozija, šteri je trpo tri cejle gni. Zdaj so se ništerni udeleženci simpozija vrnili na Cankovo, ka naj tam tüj pokažejo zbornik, v šterom so tiste, lani predstavlene razprave, delno o Pleteršnikovom deli.

Udeleženci pa gosti so najoprvin šli v rojstno ižo Avgu-

sta Pavla. Uvodno rejč je meu žipan Cankove Danilo Kacijan, šteri je ponosno pa vejn-drik s sakšov pravicov lejko pravo, ka je Cankova najbole prilüdna občina v Prekmörji. Prišo je na dogodek Uroš Kamenšek, žipan sousednje ob-

čine Püconci. Un je tüj gučo o očuvanju (megörzés) kulturne erbije. V njegovoj občini so Strükovci, rojstna ves Štefana Küzmiča, šteri je prevedo Nou-

Pleteršnikova erbija

vi zakon v naš domanji slovenski gezik. V občini Püconci so ešče nej prišli do toga, ka bi lejko napravli glijno spominsko ižo Küzmiči, kakšo majo na Cankovi na spomin Avgusta Pavla.

Dogodek so nadalüvali v dvanajstoj vöri podnek v kulturnoj dvorani. Tam je predsednik uprave Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija Marjan Šiftar povedo, kakši delež je mejla Šiftarova fundacija pri organiziranji lajnskoga sim-

pozija. Gučo je tüj o pomembnosti Avgusta Pavla, ka je važno delo opravu nej samo za nas Slovence med Mörov pa Rabov, liki za cejlo slovenstvo. S svojimi mislimi, vrlostjov pa moralnostjov je Pavel enefeje prapodoba (prototípus) modernoga evropskoga človeka. Profesor Marko Jesenšek, profesorca Irena Stramljič Breznik pa Franci Just so gučali o vsebini (tartalom) Pleteršnikovoga zbornika.

Zbornik je 154. tak zvana Zora kniga, štere knige vödavla mednarodna založba, v šteroj sodelüvlejo (közremüködnek) različne univerze v drügj rozagaj. Profesor Jesenšek je pravo, ka itak trbej sestavlati rejčnike, Pleteršnika rejčnik pa je pravi zaklad. Gučo je o gnešnjij napadaj prouti slovenskomi geziki. Žalostno je, je pravo, ka je dosta slovenskij profesorov nej za včenje v slovenščini, liki slovenske študente včijo v an-

gleščini na univerzaj, ka njim je bole važna »internacionalizacija«, ka se prilagajajo (alkalmazkodnak) vekšim svetovnim gezikom, kak je povejmo angleški.

Irena Stramljič Breznik je v svojoj razpravi iskala feminine (nónemü alakokat) v Pleteršnikovom rejčniki, ka štera so najpogostejša obrazila (képzök) v rečaj, štere je zbrau Pleteršnik. Naš domanji slovenski gezik ma dosta takšij obrazil kak -ka, -ica, -ca,

-inja, -ojca pa -ova tüj. V Pleteršnikovom rejčniki najdemo obrazila -ka, -ica pa -inja. Profesorca Stramljič je vözdignila, ka je biu Pleteršnik fejt dosleden (következetes) pa se je trüdo ziskati vse feminine v slovenskom geziki.

Franci Just je vküper s Štefanom Kardošom napiso razpravo o tom, ka ka je prejkdu Štefan Küzmič s svojim delom sledečim avtorom prekmörškoga gezika. Küzmič je s prevodom Nouvoga Zákona (1771) postavu naš domanji slovenski gezik, šteri se zove prekmörščina, na evropski nivo. Just je najšo prvi zapis o Nouvom Zákoni od lužiškosrbskoga (lausitzi szorb, tou je zahodnoslovanski narod na Nenskmn) Karla Gottloba von Antona z 1797, šteroga so dotegamau nej poznali znanstveniki pa raziskovalci.

Gučo je o pisateli z 20. stoletja, šteroga malo poznajo: un je biu Frank (Feri) Bükvič. Naroudo se je 1923 v Püconcaj, v istom leti, kda je mrau Pleteršnik. Bükvič je piso romane, črtice (karcolatok), novele pa komedije v slovenščini. Biu je novogeneracijski avtor v Prekmörji. Po drügoj svetovnoj bojni je odišo v Meriko. Mräu je 1995 v Fairfieldi pri Connecticuti.

Zanimiva je ešče razprava profesorca Mihaele Koletnik v Pleteršnikovom zborniki. V svojoj razpravi je profesorca ziskala botanično terminologijo v Pleteršnikovom rejčniki. Ka bi lejko primerjala (összehasonlít) tej rejči z gnešnjim gezikom je pobrala ešče gradivo (anyag) z vesnic Adrijanci, Boreča, Čöpinci, Dolejnci, Dolina, Gornji Petrovci, Košarovci, Križavci, Küšťanovci, Kükeč, Lončarovci, Lücova, Martinje, Moščanci, Motovöuci, Maranovci (tou so na zemlevidi Neradnovci), Pečörovci, Peskovci, Stanjovci, Šülinci, Trdkova, Ženavle, Prosenjakovci, Vadarci pa Šalovci.

Akoš Anton Dončec

Izlet v Maribor

Neredko se zgodi, da se zah-teve in možnosti ujemajo, vendar so imeli člani Društva za lepšo vas in ohranjanje tradicije letos jeseni možnost

bili obveščeni, da je vladni urad za Slovence v zamejstvu in po svetu sprejel pozitivno odločitev in našemu društvu odobril podporo 1550 evrov za

dreves in med sprehodom smo se lahko seznanili z naravnimi procesi v gozdu ter s številnimi zanimivimi dejstvi, ki nam pomagajo razumeti gozd in njegove prebivalce.

Čudovit razgled in fantastično doživetje sta vse nas fascinirala in to se je še isti dan stopnje-

tovali z mariborsko vzpenjačo na 1042 m nadmorske višine. Čas je hitro minil, na poti domov smo še imeli na programu še ogled Expana v Murski Soboti in za konec seveda še sladoleđ.

Zvečer okrog pol osmih smo utrujeni, vendar polni dožive-

Skupinska slika v središču Maribora

Skupina Števanovčanov med krošnjami

organizirati izlet, za katerega je bilo veliko zanimanje, udeležba visoka in tako lahko poročamo o programu, da je bil izredno uspešen.

Že več let smo načrtovali, da v naš letni program uvrstimo tudi izlet v Slovenijo, vendar je bilo zmeraj med letom toliko drugih nalog, da ga nismo mogli organizirati, ali pa za izvedbo strokovne ekskurzije ni bilo denarja. Spomladi pa smo

izlet v matično državo. Izlet je bil tudi brez kakršne koli promocije tako popularen, da so se člani kar po vrsti prijavljali. 21. septembra je naša skupina z 41 člani društva ob sedmih krenila iz centra Števanovcev. Prva postaja naše poti v Maribor je bila Pot med krošnjami, ki je v osrčju mogočnih pohorskih gozdov, na vrhu 1517 m visoke Rogle. 1043 metrov dolga pot nas je vodila nad krošnjami

valo v Mariboru. Po izdatnem kosilu v restavraciji Zlati lev smo se sprehajali v središču mesta, kjer smo si ogledali Staro trto, stolno cerkev sv. Janeza Krstnika, glavni trg s Kužnim znamenjem, opoldan pa smo imeli še možnost za ogled štajerske prestolnice tudi iz ptičje perspektive, saj smo po-

tij prispeli domov. Dan je bil čudovit, imeli so se lepo in zelo smo hvaležni za možnost, organizacijo in podporo, da smo lahko ta izlet izpeljali.

Bil je nagrada članom Društva za lepšo vas in ohranjanje tradicije Števanovci za njihovo celoletno prostovoljno delo.

DIVOT

IZLET V KŐSZEĞ

6. novembra so se učenci in učitelji DOŠ Števanovci peljali na izlet v Kőszeg. Ob osmih smo krenili od šole, pot je trajala uro in pol. Kőszeg je mesto v Železni županiji, od Sombotela oddaljeno 16 km.

Naš cilj je bil spoznati to lepo mesto, najbolj pa grad Nikole (Mikloša) Jurišiča. Grad je bil zgrajen v 13. stoletju v gotskem stilu, kasneje so ga dogradili tudi v drugem stilu. Grad je bil središče mesta. Še dandanes se lahko vidi, da je okrog njega vodni jarek. Grad je bil poimenovan po grajskem kapetanu Nikoli Jurišiču. V boju proti Turkom se je četa pod njegovim vodstvom uspešno upirala sultanovi vojski, pri čemer so dobro izkoristili prednosti položaja in spremenljivega vremena.

Jurišičeva zasluga je, da mu je z razmeroma slabo izurjenimi branilci uspelo uničiti nekaj min. V spomin na nje-

Učenci in učitelji DOŠ Števanovci v Kőszegu

gov uspeh se v mestu vsak dan oglašča zvon ob 11. uri.

Pri vходу imajo trgovino z zelišči. Lahko smo si ogledali severni stolp, povzpeli smo se nanj in videli celo panoramo

mesta. Zgoraj je zvonik, ki smo ga lahko potegnili in je zazvonil. Videli smo maketo gradu in Esterhazyjev oltar iz leta 1771.

V viteški restavraciji smo spoznali jedi, ki so jih nekoč jedli, učenci pa so si lahko oblekli kraljevske obleke in nadeli krone. V gradu imajo stalne razstave, tokrat smo videli

kopijo madžarske krone in zvedeli, da je bila originalna krona nekaj pod gradom, v bunkerju. Na stalni razstavi smo si ogledali posode, obleke, stare dokumente, orodje, pohištvo, slike. V zlati sobi pa je bila v vitrini stara knjiga z naslovom Prihod grozdja (Szóló Jövésnek Könyve).

V viteški dvorani imajo različne prireditve, zavrtijo filme o gradu in mestu, na dvorišču pa je igrišče.

Po zanimivem ogledu gradu smo se še sprehajali po mestu. Ogledali smo si cerkve, majhne hiše, glavni trg in vrata junakov. Zelo okusno pecivo pa smo okusili v domači slaščičarni.

Malo utrujeno, a z veliko novih znanj smo se na koncu napotili proti domu.

Agica Holec, ravnateljica

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Društvo za mačke

Leta 2020 se je v Železni županiji ustanovilo društvo z imenom Macsakommandó, njegovi cilj je, ajkak najmenje taši mačkovbaude po varašaj pa po vasaj, steri nejmajo lastnika, stere niške ne polaga. Tej mački cejli den na pauti odijo od rama do rama pa če srečo majo, te si najdejo kakšno djesti tő. Na leto dvakrat se skotijo mali mački. Fejst žalostno je, da človek male mačke vidi na pauti, steri za lüstvom odijo, kak če bi se molili, naj je k sebi vzemejo. Društvo Macsakommandó so ranč zato ustanovili, aj menja mačkov baude vanej na pauti. Tau tak leko dosegnejo, ka mačke, stere nejmajo lastnika zgrabijo pa je sterilizirajo. Depa se zgodi tašo tő, gda taše mačke najdejo, steri so fejst betežni ali glad trpijo, tiste domau nesejo pa se brigajo za nji. Gda ozdravijo, te potejm njim pa sprobajo gazdo najdti. Kak pravijo, najraj bi vse mačke obranili, depa tak dosta ji je, ka tau ne morejo. Zavolo toga bola na tejm delajo kampanjo, aj gazda vej, če k rama mačka, pisa ali kašokoli žival prinese, kak velko odgovornost ma za tiste živali. Zato ka dosta je taši, steri za par kednauv ali mejsecov se več sploy ne brigajo za živali. Vsigdar pravijo, ka tisti, steri se neške z njimi spravlati, steri je nejma rad, baukše, če nejma živali. Društvo Macsakommandó 4 aktivne člane ma, največ v krajini Sárvár pa Celldömölk odijo pa pomagajo živalim.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Tanja Fajon je obiskala tri afriške države

Slovenska zunanja ministrica Tanja Fajon je bila na obisku v Afriki. Najprej se je ustavila v Etiopiji. V glavnem mestu Adis Abebi je slovesno odprla novo slovensko veleposlaništvo, svojega tamkajšnjega kolega Gediona Timotheosa pa je pozvala, naj Etiopija razmisli o odprtju veleposlaništva v Sloveniji. V okviru turneje je obiskala še Somalijo in Kenijo. S somalijskim premierjem Hamzo Abdijem Barrejem sta govorila o razmerah v državi in širši regiji ter o mednarodnih operacijah v podporo miru, ki so po Fajonovi nujni za stabilnost Somalije. Somalija se že desetletja spopada z notranjepolitičnimi izzivi, težkimi humanitarnimi razmerami in grožnjo teroristične skupine Al Šabab. Kot so sporočili z zunanjega ministrstva, je Fajonova v pogovorih s premierjem Barrejem poudarila, da je ohranjanje mednarodne prisotnosti v Somaliji nujno. Tanja Fajon je obisk Afrike končala v Nairobiju, kjer je s kenijskim zunanjim ministrom Musalijem Mudavadijem govorila o nadgradnji dialoga med Slovenijo in Kenijo ter predlagala izvedbo političnih konzultacij na začetku leta 2025. »Ministru sem sporočila, da si Slovenija želi na diplomatsko-konzularni ravni Kenijo pokrivati z našega veleposlaništva v Adis Abebi in tudi krepiti politični dialog med državama,« je povedala slovenska zunanja ministrica, ki je turnejo po državah Afriškega roga končala s pogovorom s predstavnikoma ZN v Nairobiju ter predavanjem študentom na največji in najstarejši univerzi v Keniji – Univerzi Nairobi.

Turnir Arany Cup 2024 uspešno prirejen v Monoštru

Že osemindvajsetič je v letošnjem letu potekal mednarodni rokometni turnir mlajših selekcij pod nazivom Arany Cup med 25. in 27. oktobrom v Monoštru. Ta dogodek je lansko leto privabil 17 ekip, letos pa že 28 ekip iz 4 držav,

kušnje na domačem terenu, pa tudi ohranitev dolgoletne tradicije dogodka. Seveda pa tudi to, da spet pozdravimo stare rokometne prijatelje ter predvsem razširimo ugled Monoštra. Mladi monoštrski rokometiši in rokometišice so

Fantje 2013

V moškem letniku 2013 se je turnirja udeležilo 8 ekip, ki so se pomerile v najbolj klasičnem sistemu tekmovanja s 4 ekipami po dve skupini, nato pa v tekmah za končna mesta. V tej kategoriji je zma-

Wellness, kjer so jim tudi letos omogočili vstop v toplice s popustom.

Na koncu želim izkoristiti priložnost in se v imenu organizatorjev pristrčno zahvaliti vsem pokroviteljem

Slovenije, Avstrije, Hrvaške in Madžarske.

Na turnirju je nastopalo približno 350 udeležencev v 4 kategorijah, in sicer v ženskem letniku 2010 ter moških letnikih 2012, 2013 in 2014/2015. Tekme so trajale 2 x 15 minut, igrali so v dveh monoštrskih dvoranah normalne velikosti: v dvorani Osnovne šole svetega Gotarda in v novi športni dvorani Monoštra v Kossuthovi ulici. Kot smo že navajeni, so se v največjem številu predstavile slovenske ekipe, in sicer iz Trebnjega, Mokronoga, Gorišnice, Velike Nedelje, Ivančne Gorice, Radovljice, Novega mesta, Celja in Maribora.

Cilj turnirja je bil omogočiti monoštrskim mladim ekipam priložnost za tekmovanje in pridobitev mednarodne iz-

nastopili v dveh kategorijah in ponosno zastopali barve rojstnega mesta.

Dekleta 2010

V ženskem letniku so se pomerile 3 ekipe. Vsaka je igrala dvakrat proti vsaki in s tem je nastala končna lestvica. Šampanjec so na koncu lahko odprla dekleta iz Gorišnice na čelu s trenerjema Brankom Bratušo in Boštjanom Vrbančičem.

Fantje 2012

V moški kategoriji 2012 letnikov je nastopalo 13 ekip, tekmovali so v treh skupinah. V finalu sta se pomerila znana kluba Budapest Kézilabda Kft. PLER in Veszprém Handball Team Zrt., zmagali so rokometiši Veszprema s 4 goli razlike in na koncu turnirja zasluženo dvignili pokal.

gal rokometni klub FTC Kézilabdaspport KFT, ki se je letos prvič udeležil našega turnirja v Monoštru.

Fantje 2014

V tem letniku so tekmovali najmlajši, ki jim je bil turnir prva priložnost, da se pomerijo na mednarodnem terenu, oziroma so nekateri tretješolci v tej kategoriji odigrali svojo prvo rokometno tekmo v življenju. V finalu so rokometiši RK Frankstahl Radovljica premagali RK Velika Nedelja in se odpeljali domov z zlato medaljo okoli vratu.

Ekipe pa niso samo tekmovali na rokometnih tekmah, ampak izkoristile tudi program v prostem času, ko so se lahko kopali v monoštrskih toplicah Szentgotthard Thermal Spa &

turnirja, brez katerih tega športnega dogodka ne bi mogli uresničiti. Res smo hvaležni za vso pomoč, ki smo jo dobili v teh dneh, ob tem pa upamo, da bomo to prireditev lahko organizirali tudi naslednje leto.

Slike oziroma rezultate dogodka si lahko ogledate na Facebookovi strani turnirja na povezavi: www.facebook.com/AranyKupaSzentgotthard.

Želim vam prijetno zimo in vidimo se konec oktobra naslednje leto.

Lep športni pozdrav,

*Mate Kozma,
organizator turnirja
Arany Cup 2024*

IZ NAŠE KÜNJE: ČOKOLADNI KUKIJI

Gnes sam za vas pripravila en takšen recept, štiri vam nede fejest zamazo künje. In tau zatau, ka te za njega nūcali samo dve sklejci, desko, nož, žlico, mikser pa plej. Tak de vaša künja brž nazaj čista pa pospravljena, vseeno pa de v njoj dišalo po sladkom pa čokoladnom. In tau nej samo po eni fajti čokolade, liki po trej – črni, mlejšni pa bejli. Zatau je te recept popolni za tiste, štiri ste zalūbleni v čokolado pa võrvlem, ka vas takših neje malo. Pauleg toga za te kukije ne nūcate dosta pekarskoga znanja. Enostavni so za napraviti, ne nūcajo nikšoga ekstra oblikovanja, zatau vam lejko pomagajo deca ali pa vnūki.

Sestavine za kukije so:

- 300 g mele
- 1 žlička sode bikarbone
- za nožovo špico soli
- 230 g putra (žmačau)
- 150 g cukra v praji
- 2 djajci
- 120 g graubo naseckane čarne, mlejšne pa bejle čokolade

V eni sklejci zmejšamo melo, sau pa sodo. V drūjgi pa zmiksamo puter pa cukar, ka grata fajna kremasta masa. V njau zmejšamo djajci, te pa po žlicaj cuj davlemo mejšanco mele, soli pa sode. Na konci primejšamo še čokolado.

Iz testa napravimo kroglice (lejko so velke ali male), štere polagamo na plej, obložen s paperom za pečti. Med kroglicami je naj zadosta mesta, ka precī narastejo.

Kukije pečemo 8-10 minut na 190 stopinjaj. Med peko se kukiji sploščijo pa še malo raztečejo. Gda so pečeni so fejest rahli in pravi gratajo komaj te, gda se dobro ohladijo.

Pa dober tek iz naše v vašo künjo!

Simona Rituper

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je znauva afera Patria gorzbidila. Ta afera že rejsan dugo kecoma. Za velke pejneze je šlau, afera je iz Finske, Austrije, Kanade, Liechtensteina do Slovenije šla. Zaprav, pejnezi so se tam »prali«. Ta nazaj v leto 2004 trbej titi, gda je Slovenija 150 Patrij na ausmi potačaj škela kūpiti.

Patrija je eno najvejši afer v historiji Slovenije napravila. Zaprav, lidge so tau naredli, steri so do velki pejnež škeli priti. Ja, nesterne je trbelo pošteno »namazati«, ka bi do posla prišlo.

Cejli »biznis« je skur 300 000 evronov vrejden biu. Zatoga volo, ka bi do toga prišlo, je nisternim lidam trbelo »malo pomočti«. Ja, nej samo enomi je za tau firma Patrija pejneze v žepko »potisnila«. Leta 2006 je dun do toga prišlo, ka Slovenija 136 Patrij za dobri 260 000 evronov kūpi. Depa, kriminalisti so že neka prdenili, neka, ka je vse nej najbolje pošteno bilau. Gor so prišli, ka za velke pejneze je šlau. Za pejneze, s sterimi so lidi kūpili, aj do »biznisa« dun pride. Znauva pa so se novinarje kcuj zmejšali. Na gesen 2008 je na finskom teveni dokumentarni film vōprišo, Istina o Patriji je njegvi naslov. V njem je na svejtko prišlo, ka firma Patrija je prejk svoji »bautošov« 21 miljaunov evronov tadala. Zaprav, je s tejni pejnezi škela, aj se »biznis« zgotovi. Tau pa eške nej vse bilau! Film tudi od lidi iz Slovenije pripovejda, steri so si žepke napunili. Zmejs med vsejmi drugimi aj bi tūdi indašnji premier Janez Janša biu. Mediji so žrdjavi gratali. Janša je na dve leti vouze osojeni biu, depa, po neka mejsecaj v vauzi je vōprišo. Njegvi fiškališi so dosegnoli, ka aj bi vse vkūper nej tak bilau, kak so na biroviji vōzglasili.

S tejm aj bi se afera Patrija zgotovila. Depa Janši je tau nej zavole bilau. Biroviji je gorzglaso, ka so nej po regulaj delali. Od peti birauvov je škeu 900 000 evronov dobiti, ka so prej njemi velki kvar naredli. Nej dugo nazaj se je ta komedija zgotovila. Janez Janša mora neka prejk 30 000 evronov plačati. Nej za štraf, tau birauvom mora plačati, ka so svoj čas tazatepli. Se je afera Patrija s tejm dun zgotovila? Sto vej. Depa nigdar se nede do kraja vedlo, komi je stoj »kuma« biu. Dobroga kuma (agenta) za svojo kariero igralka Katarina Čas ma. Znauva de pod krauno engleškoga krala špilala. Malo za šalo, malo za istino, depa nej oprvin go BBC zove. Tam je v seriji Wild Cherry (Divdja črešnja) svoje mesto dobila. Neje oprvin, ka de na Englendarskom svoj talent pokazala. Vmejs go je paut tūdi v Hollywood odpelala. Katarina Čas té moment za najbolje »odavano« filmsko igralko »tam venej« vala. Kama de njena kariera tadala šla, de se eške vidlo. Zagnauk trno lepau vōgleda.

Naš Srebrni brejg, takšnim kak je Katarina, na velke gratulejra. Tistim z rokau v marmeladi korupcije pa bi najraj s klapačom po prstaj mlato.

Miki Roš

... DO MADŽARSKE

Orbán o Trumpovi zmagi

»Vidim briljantno zmago, morada največjo vrnitev v zahodni politični zgodovini, veliki boj. Grozili so mu z zaporom, mu vzeli lastnino, ga želeli ubiti. Celoten medijski svet v Ameriki se je obrnil proti njemu, vendar je zmagal,« je dejal premier Viktor Orbán v videu, objavljenem na njegovi Facebookovi strani.

»Na začetku leta smo upali, da bodo do konca leta mirovne sile v večini v zahodnem svetu in bomo premagali provojne sile. Zdaj obstaja velika možnost za to, in če se bo to zgodilo, bi se gospodarstvo lahko razširilo, v staro zlato dobo pa bi se lahko vrnili tudi ameriško-madžarski odnosi,« je dejal predsednik vlade. Nato je dejal, da imajo več načrtov, ki jih lahko naslednje leto izvedejo z Donaldom Trumpom. Tudi zunanji minister Péter Szijjártó je na Facebooku pojasnil, da so bili med prvimi predsedovanjem Donalda Trumpa madžarsko-ameriški politični odnosi na vrhuncu, dialog in pogajanja pa so bili v ospredju pri reševanju konfliktov, ki ogrožajo svetovno varnost.

József Szájer se vrača

Nekdanji evropski poslanec Fidesza József Szájer, ki je 27. novembra 2020 v Bruslju po gejevskem škandalu zapustil javno življenje, se vrača v javno življenje. Ustanavlja inštitut, toda ne želi več biti politik. Kot je rekel, bo sprožil pravne postopke proti tistim, ki bi se ukvarjali z njegovim zasebnim življenjem.

»Sprejel sem povabilo generalne direktorice Márie Schmidt in v okviru Fundacije za raziskovanje zgodovine in družbe Srednje in Vzhodne Evrope smo s sodelavci ustanovili Inštitut za svobodno Evropo,« je izpostavil József Szájer.

KAK FTIČ SEM JE DOLASKLÜKO

Piškauriš v bauti rejdko leko vidi pa küpi, zaman je fejšt zdravo sadje, lüstvo bola taši sad išče, steri je sladki pa žmani. Po pravici, piškauriš je britko, trdo sadje cejlak do prvoga mraza, gda meki grata pa bola baukši žmaj dobi. Depa če bi lüstvo vedlo, piškauriš kelko vitaminov pa mineralov ma pa sebi, gvüšno ka bi ga več pogeli. V Porabji dosta piškauriša nega, vejn samo eden človek je, steri od leta

Pišta Čuk (Gusti) je posado že pet piškaurišov.

do leta vsigdar več drejv ma. Tau je Pišta Čuk, steroga v Slovenski vesi Gusti zovejo. *- Več lejť nazaj, gda sem odo pri tebi, te si samo edno drejvo emo od piškauriša, zdaj pa, kak kaulak gledam, vidim, ka že dosta več maš. Tau si vse ti posado?* »Sto drüdji? Divgo grüško ali baudjine grüške sem vöskopo pa sem je prejkcejpo na skauriš.« *- Kak velka drejva mora biti, stero vcepiš?* »Tak en mejter viska mora biti, kusta pa kak prst. Piškauriš najbola kasnej vöpožene pa najbola kesnau cvete, tak ka rejdko je tašo, ka bi pozebo. Po pravici v apriliša bi trbelo, depa ranč zato, ka je tak kesen, majuša se tö leko cepi.« *- Kakšne rauže ma pis-*

kauriš, gda cvete?

»Lejpe bejle velke rauže ma, vse puna je drejva. Piškauriš je tak kelko cvejtov, telko sadja ma, pri drüdji drejvaj tašo

nega. Nej tak kak djablan, ka en küp cvejtov ma pa samo ena ali dvej djabok baude iz tistoga küpa. Gda cvejtje dolazleti, v kratkom časi se te male grüške skažejo pa te do novembra pomalek zrastejo. Zaman zraste piškauriš, dočas, ka ga prvi mraz ne zažge, dočas je nej za djesti, samo potistim. Ge sem gnauk probo, ka sem ga prvin dolapaubro pa sem ga v hladilnik nutik djau, depa nej dobro bilau, nej bilau za djesti.« *- Kak na velko zraste ta drejva?*

»Tak, kak go pistim, tam, gde sem oslejdjnjin cepiko daubo, tam je bila ena drejva, stera je vejn sedem mejtrov visika bila.«

- Odkec si prineso, kak si spravo prvo drejvo?

»Gda so stariške sé prišli

v te ram, te je že bila tü ena mala drejva. Ge sem od tistac nazajvejpo, zato, ka je tista nanikoj prišla. Pa ta drejva je dugo živela, vejn lani je süja gratala. Te drejve, ka zdaj mam, sem vse od tistac nazajcapijo.«

- S piškauriša več sort djeste ali je vsikši piškauriš gnaki?

»Večfela sort je, ene so bola zrnaste. Moj saused je tö emo enoga zrnastoga, depa več ga nema, zato, ka ga je vözožago, bola te drauvne je nazajposado. Te mali dosta baukši žmaj majo, kak velki, tisti so rejsan nej za djesti.«

- Ka leko s piškaurišom dela zviin tauga, ka ga pogejš?

»Lekvar pa palinko bi tö leko delo, depa malo vöda, zato, ka piškauriš je süji. Ge sem gnauk piu

Gusti s pisaum, steri ma skrb ma gazdijo.

tam pri Balatoni, depa tak slabo so vözažgali kak liker, mena se je zavolo toga nej vidla, depa žmaj je ovak dober biu. Telko še zdaj nemam,

ka bi mi vrejdo bilau v bečko djasti, depa za dvej tri lejta gvüšno, ka napravim piškaurišovo palinko.«

Piškauriš bogato rodi, sakši cvejt prinese sad tö.

- Kelko drejv maš zdaj posajeno?

»Pet drejv sem posado, ene so že vekše, stere

sem sledkar posado, tiste so še menkše, depa letos je že vsikša mejla sadje. Te drejve so taše, ka ne rastejo tagor, vsigdar bola na grmauvge ške rasti, zato je večkrat trbej obrezavati, če tau škemo, aj drejva baude.« *- Te ograd, gde ti piškauriši rastejo, spoj nejmaš*

zagrajenoga, kak leko obraniš sadje od djele-

nov? »Tau je vejn eno tašo sadje, ka ga divjačina ne bantiva, malo kaj zdre-

ga, depa nika kvara ne napravi. Vejn zato, ka nejmajo radi piškauriš. Tü paulak je ena višnja, na tistoj je telko nej ostalo, ka bi eno zrno dola leko vzejo.«

- Tau pravijo, ka piškauriš je fejšt zdravi, tau je rejšan istina?

»Tau je tak kak praviš, dosta C, B, A vitaminov ma pa Mg, K, Ca pa železo tö. Če vsikši den dva, tri piškauriše podjejš, niše drüge tablete ti nej trbej brati.«

- Zdaj, gda začneš piškauriš brati? Vse nagnauk ga dolapobareš?

»Zdaj so še pune drejvge, depa dočas, ka nede velkoga mraza, dočas je na drejvi njam, če je dolapoberem, te bola brž na nikoj pridejo. Pred velikim mrazom je v zamanico znosim pa tam zato te duža časa tastojijo.«

- Če tü pa tam kaj ostane na drejvi, tau ftiči pozimi kaj klükajo ali oni tö nej?

»Ftiči sklükajo najbola te, gda več nega djabok, gda je že piškauriš fejšt meki.«

- Tausipravo, kapiškauriš je fejšt zdravi, ti ga vsikši den djejš?

»Včera je mena tau zajtrik biu, vö sem prišo se k drejvi pa ka sem meke najšo, tiste sem, kak ftič, dolaskluko.

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

V pripovedjstih o Soboti ne moremo, ka bi se nej v Blatogradi ali tüdi Blatenskom kosteli stavili. Tam skrak Blatnoga jeze-

Ves Büzinci je skrak reke Ledave živela. Ledava najprva na robej Sobote teče, včasini za tejm v Büzinci priteče.

ra (Balaton) so glavaške Spaudnje Panonije živeli. V Blatograd je po vnaugi avanturaj leta 847 Pribina prišo. Dux Spaudnje Panonije grata. Dux si leko gnes kak prejnoga glavaša ali tüdi generala tumačimo. Pribina je kak stari Slav eške pogan biu. Po tejm je sveti krst sprijo. Ranč zato-ga volo je leko v Blatogradi »vörtivo«. Gvüšno, ka je velko skrb emo, ka se prve cerkve po krajini začnejo gorpostavlati.

Sausedi Sobote

S Pribino v ves Büzinci pridemo. Ta ves je indasvejta nej daleč vkraj od tiste prve Sobote stala, od nje se eške gnes dosta pripovejda. Zvekšoga zato-ga volo, ka več je nin nega. Mogla pa je trno rano začniti živeti. Od toga nam ranč cerkev pripovejda, ka jo je v vesi dau Pribina gorpostaviti. Baukše bi bilau povedati, ka je tau zapovedo. Kak je ta prva cerkev od Pribine vögledala? Včeni lidge pravijo, ka gvüšno je nej takša gospočka bila.

Takša, ka so si jo za sebe glavaši dali gorpostavlati. Milko Kos od toga tak piše: Veške cerkve tistoga časa so kuman malo ovak od

srmački ramov vögledale. Tisti ramov, ka so zvekšoga bole iz lesa pa blata napravljeni. Leko, ka že se je nin iz cigla zidala. Nej čüdo, ka takše cerkve so se brz podejrale, se nut v sebe pogroznile. Pa ji je nagnauk več samo nej bilau.

V stari mlinaj se je na mlinski kamen mlelo. Vse tau industrijska revolucija vömini. Gnes nam od takši mlinov na kamen samo eške dokumenti pripovejdajo. Tisti dokumenti, v steri piše, kelko je steri mlinar mogo plačati. Za tau plačati, ka leko je zrnje mleu.

Gnes tiste prve cerkve v Büzinca več nin nega. Leko, ka njoj je stoj »pomogo«, ka bole brz je vničena bila pa se od nje več nika ne vej. Püšpeki iz Bavarije od toga tak pišejo: Vaugri so vse bože rame gorvužgali pa vse kaulak nji na nikoj

djali. Tak v cejloj Panoniji se več ena cerkev ne more najti. Bavarski püšpeki od prvi Vaugrov v Panoniji pripovejdajo, steri so eške pogange bili. Zatoga volo so cerkve körili.

Kak tiste davne cerkve več nega, tüdi vesi Büzinci so preminauli. Ves je inda malo ovakšo ménje mejla. Tak je tau šlau; najprva je kak Buzinica poznana, po tejm Buzinca, do gnešnjoga imena Büzinci. Depa, domanji lidge jo kak Büzinci poznajo, tak njoj iz spomina pravijo. Vej biti, ka ves je že ménje Buzinec mejla, gda od nje samo eške historija pripovejda. Po leti 1698 vesi več nega. Zaprav, več nin ne piše, ka bi lidge iz vesi kakše porcije plačali. Skrak toga je v sausednjom Rakičani nagnauk dosta več lüdi živelo. Prilika je, ka ranč lidge iz Buzinec so ta pri-

bejžali. S tejm do Törkov pridemo. Ranč uni so Buzinec pa eške kakšo drugo ves na nikoj djali. Ne vej se, v sterom leti aj bi tau bilau. Vej se pa, ka od leta 1627 do leta 1698 so Törki krajino si za svojo vzeli. Skrak reke Ledave je eške več vesi

bilau, ka samo eške ménje od nji pripovejda. Kak je Buzinec biu vničeni, so eške vesi Nagonci, Križan-

Tisti indašnji mlini so nej kaj dosta ovakši bili, kak se tau na staroj fotografiji leko vjdi. Tomi mlini se Copekov mlin pravi, na potoki Črnc eške gnes stodji. Domanji lidge so ga renovejrali, depa, eške itak po indašnje mele.

ci pa Obrancakovci preminauli. Gnes na indašnje ves samo eške ménje spominja pa mlin, ka nje-mi Büzinski mlin pravijo. Depa, té mlin nika s tistimi časi nema, od steri smo pripovejdali.

Je pa istina, ka naši stari Slavi že so mlina tüdi na Ledavi meli. Reka je v tisti časaj vcejlak ovakša vögledala. Gnes je regulejrana, po njoj več telko vode ne teče.

Kak smo prajli, v Rakičani je nagnauk dosta več lüdi živelo. Stere je Török v Buzenici nej zaodo, so zvekšoga v Rakičan bejžali. Tak nam dokument iz tistoga leta 1698 pripovejda, ka v Rakičani 229 lüdi žive. Za tisti čas nej malo, če se vej, ka Sobota je »samo« 250 lüdi mejla. Nin po leti 1600 je Rakičan ranč zavolo Törkov svoj grad daubo. Kaulak njega so stejne bile napravlene. Tak so lidge leko ta nut odišli, gda je Osman po krajini besno. Inda je na mesti gnešnjoga Rakičana dosta vrb moglo

rasti. Drugo ménje za vrbo tüdi rakita gé. Iz té rakite je ménje Raki(t)čan vöprišlo. Tak bi leko prajli, ka

Rakičan rakitje ali laug vrbe znamenüje.

Točkar dojdjane numere od Rakičana nam tüdi tau pripovejdajo, zakoga volo so ga Törki škeli na kolena spraviti. Več je lüdi, vekšo vrejdnost leko zadobijo. So se pa Rakičanci v tej lagvi časaj trno dobro držali. Od toga nam tüdi krvave müjzge pripovejdajo. Müjzge so gnes en tau Rakičana, inda so tam samo traniki bili. Tak je napisano, kak so lidge pripovejdali: V enom bitji z domanjimi moškami je bilau na tom mesti telko Törkov bujti, ka so lidge po njoj krvi müjzgali.

Je tau istina ali samo za legendo vala, se v Rakičani ne smej pitati. Gvüšno, ka tau se je zgodilo. (Kej na 1. strani: Grad Rakičan, gnes kak dvorec Rakičan poznani, nin 4 kilomejtre fkraj od grada Sobota stodji. Gnes ovak vögleda, kak v časi törške okupacije krajine. Se je pa kaulak njega dosta vsega zgodilo.)

Miki Roš

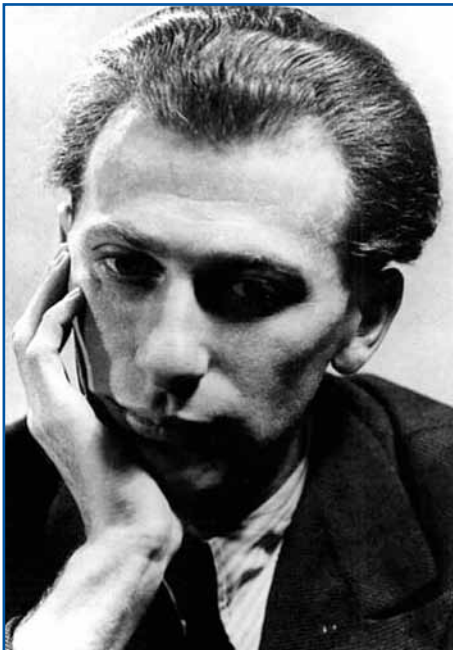
»Če padem, brat, zakriči, da se bom spet pobral!«

»Smrt je ena od temeljnih tem poezije. O njenem temnem in neznanem bistvu govorijo pesniki enako zavzeto kot o ljubezni, govorijo na splošno in konkretno, čustveno in razbolelo, spravljivo in napačno, patetično in cinično, s strahom in odporom, a tudi s hrepenenjem in naslado. Govorijo o svetovni apokaliptični smrti in o individualni smrti svojih bližnjih. /.../ Mnogi jo slutijo in so kot vidci že od daleč zagledani v svoj prihodnji konec. Lahko bi rekli, da je bil takšen videc tudi madžarski pesnik Miklós Radnóti.«

Te misli je zapisal slovenski pesnik Kajetan Kovič v spremni besedi k zbirki *Razglednice*, v kateri je 45 pesmi prera-

no umrlega velika madžarske lirike v slovenskem prevodu leta 1984 obelodanila Pomurska založba v sodelovanju z Državno založbo Slovenije. Pesmi sta prevedla Jože Hradil in Kajetan Kovič, in sicer ob 40-letnici smrti Miklósa Radnóti. Letos 9. novembra pa je minilo natanko 80 let od takrat, ko je pesnika pri vasici Abda nedaleč od Gjura (Győra) ubil strel v tilnik. Z njim so šle v grob tudi njegove zadnje pesmi, ki so jih našli leta 1946 ob ekshumaciji njegovega trupla v žepu plašča, zapisane v karirast šolski zvezek ... Miklós Radnóti je bil (s primkom Glatter) rojen v madžarski judovski družini 5. maja 1909 v Budimpešti. Med porodom sta življenja izgubila njegova mati in tudi brat dvojček, ta težka dediščina je svoj pečat odtisnila tudi na njegovo

vo poznejšo poezijo. Njegov oče Jakab se je znova poročil, mačeha Ilona Molnár pa je bodočega pesnika ljubila kot lastnega otroka. Da ni njegova prava mati, je mladi Miklós izvedel pri dvanajstih, ko se je poslovil še njegov oče.

Miklós Radnóti (1909–1944) je bil izstopajoč predstavnik moderne madžarske lirike. »Za mojega življenja na tej zemlji / je tudi pesnik onemel in čakal, / da se mu vrne glas,« je zapisal v svoji pesmi z naslovom *Odlomek* (Töredék - prevedel Kajetan Kovič).

Poznejšega lirika je nato vzgajal stric in ga poslal na trgovsko šolo, da bi lahko nadaljeval z njegovim tekstilnim podjetjem. Svoje prvo književno delo – sicer kratko prozo – je Miklós objavil leta 1925, ko se je že močno zanimal za literaturo. Jeseni 1926 je spoznal svojo bodočo ženo Fanni Gyarmati, s katero sta se pridružila mladinskemu književnemu krogu. V šolskem letu 1927/28 je obiskoval trgovsko akademijo v češkem Liberecu, kjer pa se je namesto študija posvečal risanju in pesnikovanju, vse-skozi pa se je tudi dopisoval s Fanni.

Zaman pa je bil pozneje zaposlen kot korespondent in knjigovodja v stričevi trgovini, pripravljal se je na filozofsko fakulteto. Marca 1930 je izšla njegova prva pesniška

zbirka z naslovom *Poganski pozdrav* (Pogány köszöntő), ob koncu julija istega leta pa je bil sprejet na univerzo v Szegeđu na smeri madžarski in francoski jezik. Poleti 1931 je Miklós Radnóti (ta priimek si je nadel po kraju bivanja svojega starega očeta) prvič obiskal Pariz, da bi se učil francoščine. Kot srednješolski profesor madžarskega in francoskega jezika je diplomiral ob koncu leta 1932. Nista pa nista minili niti dve leti, ko so ga z oceno »summa cum laude« razglasili za doktorja filozofskih ved.

Kmalu zatem sta se s Fanni Gyarmati poročila, zaradi judovskega porekla pa se pesnik nikoli ni mogel zaposliti na kakšni srednji šoli. Nikdar ni imel stalne službe, preživljal se je z občasnimi deli. Vse več je objavljaval v znameniti literarni reviji *Nyugat*, pri kateri je postal vidni član 3. generacije ustvarjalcev. Do leta 1940 je izdal sedem pesniških zbirk, v tistem letu pa so ga prvič vpoklicali v služenje vojaškega roka z delom (»munkaszolgálat« – za ljudi, ki jim »niso zaupali« služjenja z orožjem). Med julijem 1942 in marcem 1943 je bil spet na prisilnem delu, rešili so ga lahko z uspešno akcijo zbiranja podpisov.

Obupani Radnóti se je odločil, da se odpove judovski religiji, oba s Fanni sta sprejela rimskokatoliško vero. Tudi to pa ni pomagalo. Ob koncu maja 1944 so ga vpoklicali tretjič, s sotrpini so ga peš odgnali v Srbijo. V taborišču Heidenau (nedaleč od kraja Žagubica na vzhodu okupirane države) je delal v rudnikih bakra in gradil železnico. Osvobojen je bil sredi septembra.

Radnóti je komaj hodil, zato so ga napotili v gjursko bolnišnico. Mesto pa so ravno takrat bombardirali in zdravstvena ustanova ga je odslovila. Okoliščine njegove smrti niso povsem razčiščene,

splošno sprejeto dejstvo pa je, da je bil do konca izmučeni Miklós Radnóti 4. ali 9. novembra 1944 ustreljen in pokopan v množično grobišče na obrobju vasice Abda pri Gjuru.

Radnóti jevo pesništvo dolo-

List iz t. i. »beleške iz Bora« (Bori notesz), v katero je Radnóti v taborišču zabeležil svoje zadnje pesmi, med njimi tudi *Pospešeni marš* (Erőltetett menet - prevedel Kajetan Kovič).

čajo dediščina avantgarde – predvsem ekspresionizma – in ideali neoklasicistične poezije. V njegovih zgodnjih zbirkah prepoznavamo antične idile, pastirske motive, erotiko, igro vlog in elegični značaj, medtem ko je njegov jezik ekspresionističen, ritem nevezan, vrstice pa nerimane. Tu in tam se pojavljajo tudi krščanski motivi.

V pesmih po letu 1933, Hitlerjevem prihodu na oblast, že občutimo otežene politične razmere, ki so pesnika navdale s slutnjo lastne smrti. Zgodaj je spoznal, da se bo »svet obrnil v novo vojno«. Temeljno doživetje Radnóti jevega novega pesniškega obdobja je dvojnost zelene svobode in prisotne vklejenosti, takratne njegove pesmi so univerzalnejšega značaja kot prejšnje.

Ogroženi svet njegove dobe se mu zazdi podoben času

antičnega pesnika pastirskega življenja Vergilija, zato se odloči, da bo nadaljeval njegove »ekloge«. S svobodno prilagoditvijo staroveškega izročila Radnóti ustvari novo in unikatno zvrst, s katero predstavlja individualnost,

zapleteno občutljivost in tragedijo človeka v 20. stoletju.

Z izjemo krajših vzplamtenj je imel Miklós Radnóti v življenju le eno ljubezen, zanjo je ustvaril – v zgodovini pesništva redko – »liriko za soprogo«. Ta se razteza od nekajvrstičnih hvalnic prek daljših struktur vse do pesmi iz taborišča, ki dokazujejo preživetveno moč ljubezni.

Pesem *Odlomek* (Töredék), ki jo

je napisal še doma, pred zadnjim vpoklicem, presunljivo govori o dobi, v kateri sta živela pesnik in rod za njim, medtem ko štiri nekajvrstične *Razglednice* iz zadnje beleške že dajo občutiti duh bližajoče se smrti, kljub temu pa dokazujejo osamel čudež pesnikove ustvarjalne moči.

»Tako se je z neusmiljeno doslednostjo iztekla življenjska in pesniška pot Miklósa Radnóti, pesnika, ki je bil rojen, da bi pisal 'srečne pesmi', a ga je usoda postavila v čas, ki mu je naložil pisanje protokola smrti,« svoje razmišljanje konča Kajetan Kovič. Mi pa bralce našega časopisa pozivamo, naj zdaj, v dneh okoli obletnice smrti tragično umrlega pesnika, preberejo kakšno njegovo pesem – morda pa ni niti tako pomembno, ali bodo to storili v slovenskem ali madžarskem jeziku.

-dm-

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	KUHANO, ZGOŠČENO SADJE ALI ZELENJAVA	CIRKUŠKA ARTISTKA	LITERARNA RAZPRAVA O KAKEM KULTURNEM PROBLEMU	FLOSAR	ŠTEVILO 3	TEŽKO TALJIVA ZLAHTNA KOVINA (Re)	TRETJE NAJVEČJE JAPONSKO MESTO
					KUHARSKI MOJSTER							
					EKSPRESNI VLAK				6			
					ZRELO SADJE							
					GOJENJE NEMŠKI DIRKAČ FI SCHUMACHER		5			IVANA KOBILCA		
POMOČI ANĐA ARZENIK ASTI RALF	BANKOVEC ZA 100	OGRDMEN VAL PO POTRESU, TSUNAMI	BAJE-SLOVNI KONJ Z ROGOM NA ČELU	OTOČK JUŽNO OD KRKA NELA ERZIŠNIK				VEŽBA PRODAJALEC BLAGA NA VATLE				7
LIKOVNA OPREMA V TEATRU	3						OBER				DRUGA NAJDALJŠA REKA V ITALIJ (ADIGE)	DRŽAVNI PRAVNIK, KI OVERIJA LISTINE
PREDOR					1		JUNAK DŽUNGLE MESTO V PIEMONTU V ITALIJ					
LENNON, VDOVA (VOKO)				DEJSTVO				BOSANSKI RAPER MAAJKA Ž. OSEBNI ZAJMEK				8
TEŽA EMBALAŽE				PISANA TROPŠKA PAPIGA			MATERIAL ZA KRITINO IN CEVI EVA LONGORIA					
KRILATI DEČEK OB AMORJU						4		REKA ENNS V AVSTRJI				
GLAVNO MESTO RUANDE		2						LOVEC NA RAKE				

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	7	8
---	---	---	---	---	---	---	---

Nauvo oddajo Slovenski utrinkov si leko poglednete na televizijskem programu **Duna TV** v četrtek, **21. novembra**, zrankoma v 6.44. Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič na kanali **Duna World gnaki den zadvečerka** v 13.25.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi: <https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/>
Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

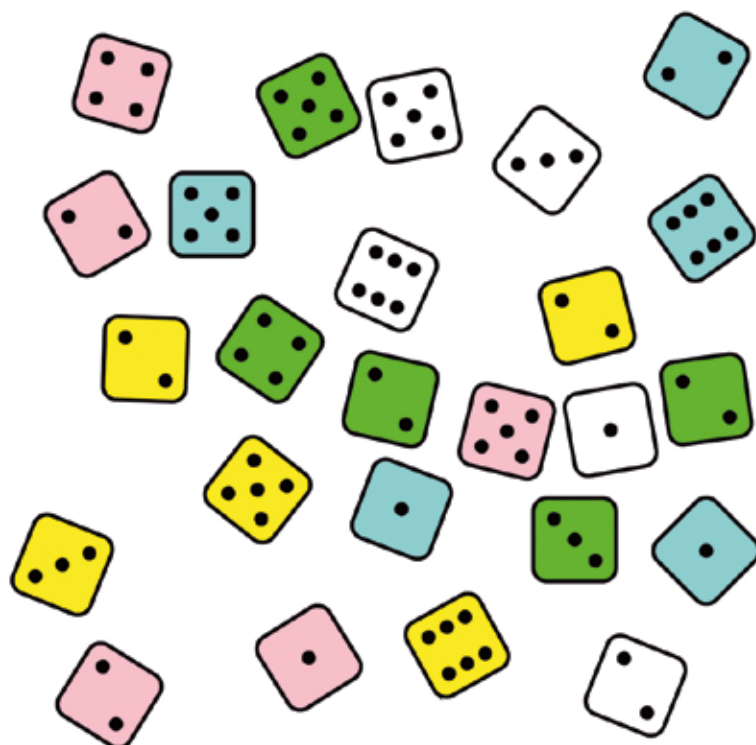
TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: <https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

2		1				3		6
4	7						8	2
		3		6		4		
		7	8		3	2		
			9	2	6			
6		9	5	7	1	8		4
				1				
	3		6		4		1	
		4		5		9		

METANJE KOCK

Vsak od petih igralcev je na mizo vrgel svojih pet kock. Kateri izmed njih je vrgel največ pik?

Francesca BRIVIO

CSUTA György

FODOR-LENGYEL Zoltán

Endre GÖNTÉR

Nedim HADŽI AHMETOVIĆ MAFA

Robert JURAK

Ferenc KIRÁLY

KOVÁCS Ferenc

PAPP Hajnal

PÁLCSA Anna Laura

Darja ŠTEFANČIČ

VANYŰR István

Zveza Slovencev na Madžarskem,
Občina Monošter in
Galerija - Muzej Lendava
vljudno vabijo Vas in Vaše prijatelje na
odprtje razstave umetniških del nastalih na

23. mednarodni likovni koloniji v Monoštru.

Odprtje razstave bo v petek, **22. novembra 2024**,
ob 17. uri v Slovenskem kulturnem in informativnem
centru v Monoštru.

Razstavo bo odprl **dr. István MARCZIN**,
umetnostni sociolog, raziskovalec likovnih kolonij.

Strokovno predstavitev likovnih del bo podal
umetnostni zgodovinar, **mag. Pavel TOPLAK**.

A Magyarországi Szlovének Szövetsége,
Szentgotthárd Város Önkormányzata és a
Galéria - Múzeum Lendva
tisztelttel meghívják Önt és kedves ismerőseit a

23. Nemzetközi Művésztelep, Szentgotthárd

alkotásaiból rendezett kiállítás megnyitójára,
amelyre **2024. november 22-én**, pénteken
17.00 órakor kerül sor Szentgotthárdon
a Szlovén Kulturális és Információs Központban.

A kiállítást **dr. MARCZIN István**, művészetszociológus,
a művésztelepek kutatója nyitja meg.

Szakmai méltatást **mag. Pavel TOPLAK**
művészettörténész tart.

Projekt so podprli / A projektet támogatták:

Zveza Slovencev na Madžarskem / Magyarországi Szlovének Szövetsége,
Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu,
Sklad narodne kulture / Nemzeti Kulturális Alap,
Szentgotthárd Város Önkormányzata / Občina Monošter,
Galerija - Muzej Lendava / Galéria - Múzeum Lendva,
Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti

KONFERENCA O POLOŽAJU MANJŠIN

Ob madžarskem predsedovanju Svetu Evropske unije je 7. in 8. novembra 2024 je v organizaciji državnega sekretariata za cerkvene in narodnostne odnose pri uradu predsednika vlade v Bolgarskem kulturnem centru v Budimpešti potekala dvodnevna mednarodna konferenca z naslovom Položaj narodnih manjšin v Evropski uniji. Konference sta se udeležila tudi Erika Köleš Kiss, parlamentarna zagovornica slovenske narodnosti in podpredsednica parlamentarnega odbora za narodnosti na Madžarskem, in Karel Holec, predsednik

Državne slovenske samouprave.

Glavne teme mednarodne konference so bile ohranjanje

nje narodnostnih vrednot, krepitev narodnostne iden-

nih primerov dobrih praks. Udeleženci in govorniki so

Ministrski komisar za razvoj sosednjih politik Ferenc Kalmár, državna sekretarka na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Vesna Humar, parlamentarna zagovornica slovenske narodnosti Erika Köleš Kiss in predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec

Državna sekretarka Vesna Humar je na konferenci predstavila slovensko manjšinsko politiko.

bili predstavniki narodnostnih manjšin, priznanih na Madžarskem in v Evropski uniji, strokovnjaki, predstavniki Evropske unije, institucij javne uprave ter politični in visoki državni uradniki. Med povabljenimi mednarodnimi govorniki je bila Vesna Humar, državna sekretarka na uradu vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je pred-

titete in uporabe narodnostnih jezikov, predstavitev madžarskih in mednarod-

stavila slovensko manjšinsko politiko.

Ferenc Sütő

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem
ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB